

2. Kosakovska, L. P. (2018). Khoreohrafiia. Entsyklopediia istorii Ukrainy [Choreography. Encyclopedia of the history of Ukraine] : T. Ukraina - ukrainski. Kn. 1. / redkol.: V.A. Smolii (holova), H.V. Boriak, Ya.V. Vermenych ta in.; red. rada: V.M. Lytvyn (holova) ta in.: NAN Ukrainy. In-t ist. Ukrainy. Kyiv: Nauk. dumka. S. 400-407 [in Ukrainian]

3. Mystetstvo u rozvytku osobystosti (2006). [Art in personality development]: Monohrafiia /Za red., peredmova ta pisliamova N.H. Nychkalo. Chernivtsi: Zelena Bukovyna. 225 s. [in Ukrainian]

4. Slovnyk ukraïnskoi movy (1972). [Dictionary of the Ukrainian language]: v 11 tomakh, T. 3. 307 s. [in Ukrainian]

5. Shepalov, O. I. (2007). Khoreohrafichnyi teatr Zakhidnoi Yevropy KhKh st.[Choreographic theater of Western Europe of the 20th century]: monohrafiia. Khark. derzh. akad. kultury. Kharkiv : KhDAK. 344 s. [in Ukrainian]

6. Laban, Rudolf (1981). The mastery of movement / Rudolf Laban ; with a new pref. by Roland Laban – 4th ed. rev. and enlarge d / Lisa Ullmann. Plymouth : Northcote House. P. 69. [In English]

7. Espenak, L. (1981). Dance therapy, theory and appplicatiov I Lilian Espenak. Springfield: Charles C. Thomas. 210 p. [In English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧЖАН Ч'єн – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZHANG Chien – a third (educational-scientific) level of higher education with a specialty of 011 Educational and Pedagogical Sciences at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: formation of artistic and aesthetic needs of students of higher education by means of choreographic art.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2024 р.

УДК 37.013: [349:811.111]

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-392-396

ЛЕЩЕНКО Геннадій Анатолійович –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри пошуку, рятування та авіаційної безпеки
Льотної академії Національного авіаційного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9780-060x>
e-mail: galelza7@gmail.com

**ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ФАХІВЦІВ З ПРАВА: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті автор розкриває актуальність іншомовної комунікативної компетентності у фахівців з права, враховуючи особливості європейської інтеграції та зростання ролі України на міжнародній арені. Метою даної статті є визначення поняття «іншомовна комунікативна компетентність», що розкривається у вмінні спілкуватися іноземною мовою, а також аналіз засобів її формування у фахівцями з права. У теоретичному дослідженні та аналізі поняття, автор звертається до наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Особливу увагу приділяється компетентнісному підходу у вивченні іноземної мови та розкривається практичний аспект сучасних методів, які слід використовувати в освітньому процесі в закладах вищої освіти. На думку автора володіння іноземною мовою розширює світогляд професіоналів, дозволяє їм ефективно вести професійну діяльність, особливо з іноземними партнерами. Висвітлено особливості таких методів як кейс-стаді, метод дискусії, рольові ігри, проектні методи, дебати, інформаційно-комунікативні технології в навчанні іноземних мов. Наголошується на необхідності оновлення змісту іншомовної освіти, активному впровадженні сучасних компетентнісно-орієнтованих технологій і методів, спрямованих на практичне оволодіння іноземними мовами у підготовці фахівців з права.

Ключові слова: фахівець з права, компетентність, комунікативна компетентність, іншомовна комунікативна компетентність, метод, технологія.

LESHCHENKO Hennadii Anatoliyovych –

doctor of pedagogical sciences, professor,
head of the department of search, rescue and aviation security
Flight Academy of the National Aviation University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9780-060x>
e-mail: galelza7@gmail.com

**MEANS OF FORMATION ANOTHER LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN LAW
PROFESSIONALS: A PRACTICAL ASPECT**

In the article, the author reveals the relevance of the study of foreign language communicative competence among legal professionals, taking into account the peculiarities of European integration and the growing role of Ukraine in the international arena of cooperation. The purpose of this article is to define the concept of "foreign language communicative competence", which is revealed in the ability to communicate in a foreign language, as well as to consider its components in the process of practical mastery by law specialists. In the theoretical study and analysis of the concept, the author refers to the scientific works of domestic and foreign scientists and researchers. The author of the article pays special attention to the competence approach in learning a foreign language and reveals the practical aspect of modern methods and techniques that should be used in the educational process in institutions of higher education. The author of the article notes that in the process of forming the ability to communicate as a means of resolving interpersonal conflicts, it is possible to identify a set of internal resources aimed at recognizing and overcoming the deep contradictions of the conflict, and resources related to the organization of interactions to resolve this contradiction, as well as the

attitude to the conflict in general. According to the author, mastering a foreign language expands the worldview of professionals, allows them to conduct professional activities, especially with foreign partners, and gives them the right to talk about one of the universal foundations of mastering a foreign language, and the ability to communicate in a foreign language is the foundation that permeates the entire learning process, and awareness of the structure of language actions, goals, methods of their achievement and results of educational activities make students and cadets subjects of the educational process. The author reveals the features of such methods as case studies, the discussion method, role-playing games, project methods, debates, and Internet resources in foreign language learning. The author also insists on updating the content of foreign language education, on the active implementation of modern competence-oriented technologies and methods aimed at practical mastery of foreign languages.

Key words: legal specialist, competence, communicative competence, foreign language communicative competence, method, technology.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сьогодні знання іноземних мов є обов'язковою умовою для більшості фахівців. У нашому випадку мова йде про майбутніх фахівців у галузі права. Це обумовлюється тим, що по-перше, Україна з кожним днем все глибше інтегрується в європейський простір, і знання хоча б однієї іноземної мови є обов'язковою умовою для сучасних фахівців. Саме тому формування навичок спілкування іноземною мовою є важливим аспектом для подальшого професійного зростання майбутніх фахівців з права.

По-друге, сучасне інформаційне суспільство, що характеризується безперервним розвитком інноваційних технологій і поступовим впровадженням їх у всі сфери життя, вимагає від процесу навчання у закладах вищої освіти нових підходів до використання сучасних технологічних засобів, новітніх форм і методів навчання.

За таких умов основною метою викладання іноземних мов у майбутніх фахівців є формування навичок іншомовного спілкування на основі інноваційних технологій та методів навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема іншомовної професійної підготовки була предметом вивчення низки вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Я. Андрейко, Л. Бахман, Р. Белл, Н. Бідюк, І. Бім, Н. Гальскова, Н. Завіниченко, Дж. Савіньон, Р. Мільруд, Є. Пассов, Д. Хаймс, В. Сафонова, Р. Джонсон та інші. Проте питання формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців з права висвітлено недостатньо.

Мета статті – дослідження практичного аспекту формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців з права.

Виклад основного матеріалу. За останні роки роль іноземної мови в українському суспільстві суттєво змінилася, а статус значно підвищився. З одного боку, володіння нею стали розглядати як засіб забезпечення успішного професійного та особистісного життя людей, а з іншого, іноземні мови стали одним з важливих і значущих чинників культурного і соціального розвитку особистості.

Зміна значення іноземних мов у суспільстві спричинила й низку змін в освітньому процесі: перегляд цілей і програм навчання, впровадження інноваційних методів, вдосконалення методик, необхідних для професійного та особистісного розвитку здобувачів ВО.

По закінченню закладу вищої освіти роботодавці потребують фахівця з права з високим рівнем володіння своєю спеціальністю. Тому випускники повинні володіти іноземними мовами на такому рівні, який дозволяє їм активно і вільно

використовувати іноземну мову у сфері професійної діяльності.

Однією з найважливіших базисних складових іншомовної комунікативної компетентності є іншомовна лексична компетентність, процес формування якої у майбутніх фахівців з права вимагає вивчення лексики професійної спрямованості та підготовки їх до спілкування у конкретних ділових, наукових та правозастосовних сферах

Як відомо, проблема володіння іноземною мовою виникла в першій половині 20 століття і дотепер представляє інтерес для багатьох методистів. Вперше поняття «мовна компетентність» була введена Н. Хомським. На його думку, мовна компетентність належить до знань, а не до діяльності. Усе, що стосується застосування цього знання в конкретній ситуації, «performatance» (реалізація), не є об'єктом лінгвістичного аналізу. Він пропонував абстрагуватися від реальних мовних актів і підкреслював, що має на увазі «ідеального слухача», що говорить, тобто абстрактного носія мови. Реального ж носія мови з усіма його мовними особливостями він кваліфікував як об'єкт не лінгвістичного, а психологічного, соціологічного, дидактичного дослідження [7].

Проблема формування комунікативної компетентності активно розробляється зарубіжними і вітчизняними авторами з 60-х років минулого століття. Дослідники (І. Джонсон, Н. Казаринова, В. Кан-Калик, Н. Клюєва, Н. Кузьміна, В. Куніцина, А. Мудрик, Ю. Турчанинова, Д. Хаймс) визначають це поняття наступним чином: сукупність знань, навичок і умінь; сукупність комунікативних здібностей; сукупність особистісних якостей спілкування; багаторівневу якість особистості; здатність людини розуміти і відтворювати іноземну мову відповідно до соціолінгвістичної ситуації; здатність повноцінно спілкуватися іноземною мовою, усно і письмово, в різних ситуаціях, для вирішення проблем міжособистісної та міжкультурної взаємодії.

Разом з тим, З. Бурковська розглядає комунікацію як систему внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в ситуаціях певного кола міжособистісних взаємодій [2, с. 31-35].

На думку Я. Андрейко, комунікативна компетентність – це здатність людини до спілкування в одному, декількох або всіх видах мовленнєвої діяльності, яка пов'язана з певною організацією мовного спілкування відповідно до цілей, мотивів, завдань, соціальних норм мовної поведінки [1, с. 238-241].

У структурі комунікативної компетентності більшість вчених виділяють наступні елементи:

1. особистісні: цінності, спрямованість особистості, специфічні характеристики я-концепції (самооцінка), ставлення;

2. когнітивні здібності: система комунікативних знань, здатність розуміти ситуацію, себе і партнера по спілкуванню;

3. поведінка: комунікативні прийоми, що використовуються в різних ситуаціях спілкування [3, с. 726-729].

Формування навичок спілкування між суб'єктами навчання характеризується наявністю таких критеріїв як вміння оцінювати ситуацію спілкування, здатність до рефлексії, емпатія, бажання спілкуватися з оточуючими, вміння організувати курси комунікативних актів.

Здобувачі ВО, з одного боку, мають потенціал для розвитку всіх елементів комунікативних навичок, а з іншого боку, вони дозволяють розвивати комунікативні навички як здатність вибудовувати продуктивне спілкування з урахуванням його важливості.

Володіння іноземною мовою розширює світогляд фахівців, дозволяє їм вести професійну діяльність на міжнародному рівні, з іноземними партнерами, і дає підстави говорити про одну з універсальних основ володіння іноземною мовою.

Особливе значення має формування навичок володіння іноземною мовою в професійній освіті майбутніх правників. Уміння спілкуватися іноземною мовою є основою, яка пронизує весь процес навчання, а усвідомлення структури мовних дій, цілей, методів їх досягнення і результатів навчальної діяльності роблять студентів суб'єктами освітнього процесу. Основною вимогою є створення передумови для співпраці між викладачами та студентами. Однак варто звернути увагу на те, що формування навичок іншомовного спілкування носить міждисциплінарний характер, в якому соціально-гуманітарні і загальнонаукові дисципліни відіграють пріоритетну роль. Тому студентам доводиться мати справу з великою кількістю наукової та професійної літератури не тільки українською, а й іноземними мовами. Відтак, володіння іноземною мовою формується також в таких видах діяльності, як складання конспектів, анотацій, текстових резюме тощо.

Комунікативні навички – це комплексне поняття, яке включає в себе відтворення навичок і умінь, дії з мовними матеріалами, знання регіонів і мов. Комунікативний підхід передбачає створення атмосфери, в якій всі здобувачі залучені до процесу навчання. Однією зі складових змісту мовної діяльності є умови, в яких вона здійснюється. Для цього викладач повинен створити навчальну мовну ситуацію, що стимулює спілкування. Процес формування цієї спроможності безперервний і не припиняється після закінчення вищого навчального закладу, але є необхідною складовою кар'єрного зростання випускників вищих навчальних закладів [4, с. 85-87].

На теперішній час дослідники говорять про необхідність суттєвого оновлення змісту іншомовної освіти, про активне впровадження

сучасних компетентнісно-орієнтованих технологій і методів, спрямованих на практичне оволодіння іноземними мовами. Технології та методи навчання іноземних мов, засновані на навичках, включають проектні методи, дебати і кейс-стаді, рольові ігри, Інтернет-ресурси в навчанні іноземних мов [4, с. 85-87].

Розглянемо ці методи більш детально. Однією з сучасних технологій навчання майбутніх фахівців права іноземним мовам є проектний метод. Проектний метод орієнтований на самостійну діяльність окремих осіб, пар і груп, яку студенти виконують протягом певного періоду часу. Проект складається з певної схеми: вибір тем, постановка проблеми, обговорення, організація учасників (формування груп, розподіл обов'язків), виконання проекту (пошук і обговорення інформації, підготовка проектів).

Використання даної методики при навчанні іноземних мов дозволяє змістити акцент з різних видів вправ на активну розумову діяльність студентів. Таким чином, проектний метод є творчим і не тільки стимулює активність студентів, а й стимулює їх комунікативну діяльність [1, с. 238-241].

Наступним методом реалізації компетентнісного підходу у навчанні майбутніх фахівців права є метод дебатів. Згідно з тлумачним словником і словником іноземних мов, дискусія – це зустріч, обмін думками на нарадах. Але дискусія як технологія і метод має свої особливості. Це не просто вільний обмін думками з будь-якого питання. Даний метод являє собою суперечку, що оформляється за певними правилами і носить рамковий характер. Обов'язковою умовою для обговорення є наявність 2-х опонентів, які намагаються переконати третю сторону в правильності своєї позиції. Метою дискусії є найбільш повне і всебічне вивчення певної теми, розвиток критичного мислення, вміння відстоювати свою точку зору.

Фактичну схему реалізації даного методу можна представити наступним чином: визначення проблеми (питання); обговорення питань в групах і колективах; представлення команди з обговореннями «за»; обговорення отриманої інформації; питання; використання отриманої інформації командою; прийняття рішення; роздуми і висновки [3, с. 726-729].

Метод дискусії носить універсальний характер, оскільки може бути наповнений будь-яким змістом. Це один із способів розвитку навичок спілкування іноземною мовою, з одного боку, і один із способів розвитку навичок соціальної взаємодії – з іншого.

Кейс-стаді (метод аналізу ситуації), як і метод дискусії, полягає в обговоренні проблемної ситуації і пошуку вирішення проблеми. У зарубіжних виданнях цей метод також називається методом бізнес-історій (case stories), а в україномовних публікаціях можна описати як конкретні ситуації, ділові ситуації, кейс-методи, ситуаційні вправи.

Цей метод викладання англійської мови характеризується складністю, інтеграцією та багаторівневістю. Складність цього методу полягає

в тому, що кейс-стаді, по суті, безпосередньо пов'язаний з риторикою і етикою ділового спілкування, теорією мовної комунікації і стилем англійської мови. При його застосуванні водночас зміцнюються міждисциплінарні зв'язки. Інтегрованість даного методу виражається в тому, що він спрямований на розвиток як комунікативних, так і професійних здібностей студентів. Багаторівневість характеризується тим, що в рамках одного і того ж кейса можуть застосовуватися різні підходи для формування здібностей до міжкультурної комунікації [5].

Метод кейс-стаді може бути реалізований за наступною схемою: опис проблеми, самостійний аналіз ситуації або аналіз ситуації в групі (діагностика проблеми), представлення результатів і рішень в дискусіях з іншими учасниками, прийняття рішення, презентація та обговорення.

Кейс-метод дозволяє зосередитися на активній розумовій діяльності студентів. Для його оформлення потрібно володіння певними мовними засобами. Слід зазначити, що кейс-метод орієнтований на формування ключових професійних здібностей, таких як вміння аналізувати великий обсяг інформації за короткий час і приймати рішення в умовах невизначеності, а також здатність підвищувати рівень володіння мовою у всіх видах мовленнєвої діяльності, таких як аудіювання, говоріння, читання та письмо.

Наступний метод – рольові ігри, допомагають використовувати свої мовні навички в живому спілкуванні. Відомо, що рольові ігри – це умовне відтворення учасниками реальної практичної діяльності. Рольові ігри можуть бути соціальними та професійними (діловими). Рольова гра мотивує мовну діяльність. У грі виникає бажання щось сказати, щось запитати, з'ясувати, довести якусь ідею. Таким чином, рольова гра вчить студентів спілкуватися один з одним, долати і руйнувати бар'єри, створюючи умови для рівноправності в мовному спілкуванні [6, с. 388-390].

Ігрова діяльність має певну технічну схему: підготовка (розробка сценарію, складання плану); опис гри (характеристика ролі); постановка проблеми, підбір ситуацій; озноблення з роздатковими матеріалами; проведення гри; етапи аналізу та узагальнення (аналіз гри, рефлексія, оцінка і самооцінка, висновки, рекомендації).

Ігрові прийоми можна використовувати на кожному етапі навчання, щоб представити і повторити нову лексику, перевірити правильність написання слів, розвинути навички монологічної та інтерактивної мови, узагальнити вивчений матеріал. Вони завжди представляють ситуації, створені як вербальними, так і невербальними засобами навчання: презентацією, графікою, монологічним (діалогічним) текстом.

Це дозволяє зробити процес навчання захоплюючим і цікавим, знімає психологічну втому, мобілізує здібності студентів, покращує процес спілкування [8, с. 280-286].

В умовах дистанційного та змішаного навчання – видів навчання, які набули особливої актуальності в період пандемії COVID-19 та карантину, а також з початком повномасштабного

вторгнення росії на територію України, нагальною є потреба у формуванні іншомовної комунікативної компетентності з використанням сучасних інформаційних комп'ютерних технологій (ІКТ), які суттєво розширюють можливості вивчення іноземних мов. Враховуючи сказане, особливої актуальності набувають теоретичні, методичні та практичні основи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх правників з використанням ІКТ та розробка відповідної методики навчання. Використання сучасних ІКТ у навчанні іноземними мовами має цілу низку переваг та можливостей у порівнянні з традиційними засобами навчання. Переваги використання ІКТ у формуванні іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців з права можна об'єднати у дві групи.

По-перше, ІКТ розширюють дидактичні можливості для формування умінь та стратегій пошуку, обробки, аналізу, використання та подання навчальної інформації: оперативний пошук, підготовка та редагування навчальної інформації; зберігання, систематизація та резервування інформації; різноформатність інформації (текстовий, графічний, звуковий, анімаційний та відеоформати); доступ до віддалених баз даних; використання різноманітних носіїв інформації; передача інформації одночасно великій кількості користувачів; передача інформації за допомогою мережевих сервісів тощо.

По-друге, ІКТ сприяють активізації освітнього процесу шляхом посилення мотивації через активне включення до навчального процесу усіх студентів; підвищенню інтересу до навчання шляхом використання сучасних засобів та форм подання інформації; індивідуалізації та диференціації навчання; створенню значних можливостей для активізації самостійної роботи студентів; гнучкості видів контролю тощо.

Говорячи про використання ІКТ для формування і розвитку навичок спілкування іноземною мовою, варто відзначити, що Інтернет на даний час є одним з найпопулярніших засобів масової комунікації, що дозволяє встановлювати особисті і ділові відносини з людьми і організаціями з різних країн. Використання Інтернет-технологій у навчанні іноземних мов сприяє вирішенню таких практичних завдань:

- 1) формування стійкої мотивації до вивчення іноземної мови;
- 2) розширення словникового запасу;
- 3) формування розуміння прочитаного;
- 4) розвиток навичок письмового та усного спілкування.

Перегляд і прослуховування англомовних подкастів, спілкування в мережі, пошук інформації на зарубіжних сайтах – новий спосіб активного самостійного вивчення іноземних мов [8, с. 283].

Однією з нових технологій формування та розвитку навичок іншомовного спілкування з використанням матеріалів Всесвітньої павутини є веб-квест.

Веб-квест – це специфічна форма постановки завдань і подання матеріалів.

Н. Сура звертаючись до проблеми типології веб-квестів і їх характеристик зазначає, що веб-квести можуть бути міждисциплінарними, можуть охоплювати різні питання, навчальні предмети, тематики тощо [9, с. 190-192].

Результати веб-квестів можуть бути представлені у вигляді усних презентацій, есе, в залежності від досліджуваного матеріалу. Результатом цієї роботи є створення власного твору на певну тему, що складається з матеріалів, отриманих в ході роботи (текст, фотографії, графіка, відеокліпи, звуковий матеріал).

Схему роботи з веб-квестами можна представити наступним чином: знайомство з темою; формулювання проблем, завдань; виконання завдань (пошукова діяльність); оформлення результатів діяльності (відбір важливої інформації та її подання); обговорення результатів роботи в веб-квестах.

Дана форма роботи спрямована на відпрацювання не тільки видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, аудіювання, говоріння), а й навичок спілкування і мови (вміння знаходити інформацію, узагальнювати прочитане, робити висновки, висловлювати свою точку зору і обговорювати).

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Підводячи підсумок, варто відзначити, що іншомовна комунікативна компетентність виражаються в готовності та вмінні спілкуватися усно і письмово іноземною мовою в рамках навчальної програми і оволодінні лексичними, граматичними та мовними навичками. Навички спілкування іноземною мовою є невід'ємним елементом культури спілкування і мають велике значення для підготовки майбутніх фахівців з права, які повинні бути готові до міжкультурного діалогу та застосування знань іноземних мов у своїй професійній діяльності у зв'язку з інтеграцією нашої держави до європейського простору.

Ефективність і результативність формування іншомовної комунікативної комунікації майбутніх фахівців залежить від рівня сформованості кожного з її компонентів. Суть процесу формування іншомовної комунікативної комунікації студентів слід розглядати як підготовку до спілкування в різних ситуаціях їх професійної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Андрейко Я. В. Іншомовна професійна комунікативна компетенція. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. 63. С. 238-241.
2. Бурковська З. Мовні мультимедійні програми як засіб формування іншомовної комунікаційної компетенції студентів. *Молодь і ринок*. 2015. № 11(130). С. 31-35.
3. Гуркіна А. Л. Розвиток іншомовної комунікативної компетентності як основна мета навчання іноземної мови. *Молодий вчений*. 2015. № 12. С. 726-729.
4. Гур'єв А. І. Інноваційні методи та прийоми навчання в сучасному освітньому просторі. *Світ науки, культури, освіти*. 2007. № 1. С. 85-87.
5. Муравйова О. І. Основні стратегії в структурі комунікативної компетентності : дис. канд. психол. Наук. Львів, 2009. 158 с.
6. Падей С. В. Психолого-педагогічні дослідження формування комунікативної компетенції на початковому

етапі навчання іноземної мови. *Молодий вчений*. 2013. № 2. С. 388-390.

7. Саліхова О. К. Три межі концепту «компетентність». *Молодий вчений*. 2009. № 10 (10). С. 232-234. URL: <https://moluch.ru/archive/10/689/> (дата звернення: 14.06.2024).

8. Ставицька І. В. Іншомовна компетентність : місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 4(30). С. 280-286.

9. Сура Н. А. Іншомовна професійна компетентність : головні принципи та компоненти процесу навчання професійно-орієнтованого спілкування. *Вісник Луганськ. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка*. 2003. № 4(60). С. 190-192.

REFERENCES

1. Andreiko, Ya. V. (2018). Inshomovna profesiina komunikativna kompetentsiia [Foreign language professional communicative competence]. *Pedahohichni nauky*. Vyp. 63. S. 238-241. [in Ukrainian]
2. Burkovska, Z. (2015). Movni multymediini prohramy yak zasib formuvannia inshomovnoi komunikatsiinoi kompetentsii studentiv [Language multimedia programs as a means of forming foreign language communication competence of students]. *Molod i rynek*. № 11(130). S. 31-35. [in Ukrainian]
3. Hurkina, A. L. (2015). Rozvytok inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti yak osnovna meta navchannia inozemnoi movy [Development of foreign language communicative competence as the main goal of foreign language learning]. *Molodyi vchenyi*. № 12. S. 726-729. [in Ukrainian]
4. Huriev, A. I. (2007). Innovatsiini metody ta pryomy navchannia v suchasnomu osvithomu prostori [Innovative methods and methods of learning in the modern educational space]. *Svit nauky, kultury, osvity*. № 1. S. 85-87. [in Ukrainian]
5. Muraviova, O. I. (2009). Osnovni stratehii v strukturі komunikativnoi kompetentnosti [Basic strategies in the structure of communicative competence]. *Nauk. Lviv*. 158 s. [in Ukrainian]
6. Padei, Ye. V. (2013). Psykholoho-pedahohichni doslidzhennia formuvannia komunikativnoi kompetentsii na pochatkovomu etapi navchannia inozemnoi movy [Psychological and pedagogical research on the formation of communicative competence at the initial stage of foreign language learning]. *Molodyi vchenyi*. № 2. S. 388-390. [in Ukrainian]
7. Salikhova, O. K. (2009). Try mezhi kontseptu «kompetentsiia» [Three limits of the concept of «competence»]. *Molodyi vchenyi*. № 10 (10). S. 232-234. URL: <https://moluch.ru/archive/10/689/> (data zvernennia: 14.06.2024). [in Ukrainian]
8. Stavitska, I. V. (2013). Inshomovna kompetentnist : mistse defynitsii u terminolohichnomu poli suchasnykh naukovykh sudzhen [Foreign language competence: the place of definitions in the terminological field of modern scientific judgments]. *Pedahohichni nauky : teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. № 4(30). S. 280-286. [in Ukrainian]
9. Sura, N. A. (2003). Inshomovna profesiina kompetentnist : holovni pryntsyry ta komponenty protsesu navchannia profesiino-orientovanoho spilkuvannia [Foreign language professional competence: the main principles and components of the process of learning professionally oriented communication]. *Visnyk Luhansk. derzh. ped. un-tu im. T. H. Shevchenka*. № 4 (60). S. 190-192. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛЕЩЕНКО Геннадій Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри пошуку, рятування та авіаційної безпеки Льотної академії Національного авіаційного університету.

Наукові інтереси: інноваційні педагогічні технології, педагогіка вищої школи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LESHCHENKO Hennadii Anatoliyovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Search, Rescue and Aviation Safety Department of the Flight Academy of the National Aviation University

Scientific interests: innovative pedagogical technologies, higher school pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2024 р.